

**Авторська навчальна програма з російської мови та читання
для 4-го класу закладів загальної середньої освіти,
реалізована в підручнику «Російська мова. 4 клас»**

Пояснювальна записка

Авторська навчальна програма з російської мови та читання, яка реалізована в підручнику О. Самонової та Ю. Горобець «Російська мова. 4 клас», розроблена відповідно до типової навчальної програми з російської мови та читання для закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою (2018), Закону України «Про освіту» (2017), Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року № 87.

Змістове наповнення вищезазначеної навчальної книги відповідає основній **меті** початкового курсу вивчення російської мови у закладах загальної середньої освіти, а саме: розвитку особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формуванню ключових, комунікативної та читацької компетентностей російською мовою; розвитку здатності спілкуватися мовою для духовного, культурного й національного самовияву, формуванню шанобливого ставлення до культурної спадщини етносів, що населяють Україну; розвитку емоційно-чуттєвого досвіду, мовленнєво-творчих здібностей учнів; формуванню навичок усвідомленого підходу до розуміння та порівняння мовних елементів української та російської мов для подальшого планомірного їх вивчення.

Основним чинником досягнення мети є **інтегративний компонент** навчання. Цей компонент в підручнику розгорнуто в чотирьох напрямках:

- 1) наскрізна інтеграція мови і читання, яка реалізується (крім інших методів і прийомів інтегративного навчання) через роботу з текстом-опорою, в кожній темі;
- 2) виділення окремих тем з домінуючою галуззю навчання (або мовою, або читанням);
- 3) інтеграція навчального матеріалу на рівні всіх змістових ліній навчальної програми;
- 4) інтеграція освітніх галузей мови і читання з іншими освітніми галузями, вивчення яких передбачено в початковій школі.

Навчальний матеріал підручника структуровано за темами, розташованими окремими логічно пов'язаними блоками, в тому числі, для розгортання інтегративного компоненту підручника.

Представимо конкретну реалізацію вищезазначених положень у таблиці.

№	Освітня галузь	Змістова лінія	Очікувані результати	Індекс очікув. р-ту в ТОП	Блоки і теми навчального матеріалу	Навчальна діяльність
1.	«Російська мова», «Читання»	Взаємодіємо усно (аудіювання, говоріння: монологічне і діалогічне мовлення)	<p>Учень/учениця: <i>пояснює</i>, які особливості слухання впливають на результативність спілкування; <i>слухає</i> уважно, не перериваючи співрозмовника, <i>прислухає</i> <i>ься</i> не лише до слів, але й до тону, темпу, гучності мовлення; <i>розуміє</i> після одного прослуховування зміст речень, текстів; <i>зіст авляє</i> ілюстрацію і речення, текст; <i>виконує</i> інструкцію, дану в аудіотексті; <i>вибирає</i> один з варіантів в альтернативних питаннях за текстом (про фактичний зміст, тему, основну думку твору, його емоційне забарвлення, специфічні мовні засоби); <i>визначає</i> загальний тон прослуханого тексту, темп, гучність мовлення, <i>пов'язує</i> ці особливості мовлення з його змістом; <i>відповідає на запитання</i> про образи, що виникли в уяві при слуханні; <i>знаходить</i> <i>ь</i> серед прослуханих слів, сполучень слів, речень ті, що</p>	<p>4 МОВ 1. 4</p> <p>4 МОВ 1.1.</p> <p>4 МОВ 2.1</p> <p>4 МОВ 1.4</p> <p>4 МОВ 1. 1</p> <p>4 МОВ 1. 4</p> <p>4 МОВ 1.7</p> <p>4 МОВ 1.6</p> <p>4 МОВ 1.5</p>	<p>1. Речевой етикет Правила поведення. Слова вежливості. Культура обцения. Формулы вежливості. Правила поведення во время диалога.</p> <p>2. Основные требования к устному высказыванию. Устный пересказ самостоятельно прочитанного текста.</p> <p>3. Учимся слушать. Приемы запоминания прослушанного высказывания (создание в воображении «живых картинок» (образов, картин) по содержанию прослушанного текста (художній текст).</p> <p>4. Воспроизведение и составление диалогов.</p> <p>5. Устный выборочный пересказ текста.</p> <p>6. Работа над содержанием прочитанного или</p>	<p>Навчальна діяльність спрямована на формування в молодших школярів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими учасниками навчально-виховного процесу в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей, в тому числі наближених до життя.</p> <p>Вправи з <i>аудіювання</i> спрямовані не лише на аналіз змісту тексту, але й на розуміння логіки його побудови, доцільності кожної із структурних частин, інтонаційних особливостей деяких речень (що містять питання, спонукання); розпізнання використаних автором висловлювання мовних засобів для створення певного настрою, враження та ін.</p> <p>Під час навчання <i>говоріння</i> передбачено цілеспрямовану комплексну роботу із збагачення словникового запасу школярів, формування фонетичної культури мовлення, оволодіння граматичним ладом, розвитку виразності й зв'язності висловлювання, уміння розрізняти особливості мовлення й</p>

		<p>відповідають визначеним ознакам; <i>групує</i> за визначеною учителем та самостійно визначеною ознакою звуку, слова, сполучення слів, речення, які сприйняті на слух; <i>ділит</i> <i>б</i>ся своїми почуттями та емоціями від почутого; <i>розповідає</i>, що зацікавило в усному повідомленні; <i>регулює</i> дихання, силу голосу і темп мовлення у процесі спілкування; <i>слідкує</i> за чіткістю дикції; <i>користує</i> <i>т</i>ся формулами мовленнєвого етикету в ситуаціях навчального та побутового спілкування (вітання, прощання, вибачення, подяка, звернення з проханням); <i>дотримує</i> <i>т</i>ся правил спілкування з людьми різного віку; <i>використовує</i> відповідно до ситуації спілкування невербальні засоби (жести, міміку тощо); <i>будує</i> свою репліку з урахуванням слів співрозмовника; <i>пояснює</i>, які особливості мовлення, правила поведінки в діалозі впливають на успішність спілкування; <i>відтворює</i> в особах, <i>бере участь</i> у театралізації діалогів з прослуханих казок, оповідань;</p>	<p>4 МОВ 2.2</p> <p>4 МОВ 1-1</p> <p>4 МОВ 2.2</p> <p>4 МОВ 4. 1</p> <p>4 МОВ 1. 7</p> <p>4 МОВ 1. 7</p> <p>4 МОВ 1.7</p> <p>4 МОВ 1.5</p> <p>4 МОВ 1.5</p> <p>4 МОВ 1. 3</p> <p>4 МОВ 2.7</p> <p>4 МОВ 1.2</p>	<p>прослуханого тексту. Построение диалогов. 7. Слушание с опорой на данный план высказывания. Составление устного высказывания (4-5 предложений). 8. Высказывание собственного мнения по поводу прослуханого текста. Составление высказывания (на основе жизненного опыта, впечатлений от прочитанных произведений, просмотренных фильмов). 9. Составление диалогов (на основе жизненного опыта, впечатлений от прочитанных произведений, просмотренных фильмов).</p>	<p>брати участь у діалозі й монологі. Також представлено відомості про текст, про особливості мовленнєвого висловлювання, які учні отримали на уроках української мови (про тему й основну думку, структуру висловлювання, необхідність дотримуватися мовленнєвого етикету, враховувати особливості ситуації спілкування тощо). Для розвитку <i>діалогічного й монологічного усного мовлення</i> у системі вправ передбачено створення таких навчально-мовленнєвих й комунікативних ситуацій, які б стимулювали учнів висловлювати свої думки, почуття, потреби обговорювати проблеми, що їх цікавлять. Запропоновано завдання, мета яких – вчити дітей висловлювати власну думку про ту чи іншу подію, явище; аргументувати свою думку, позицію; коректно вислуховувати інші думки, зіставляти їх з власною позицією. При цьому перевага надається застосуванню роботи в парах і групах, що створює умови для активізації мовленнєвої діяльності більшості учнів класу, засвоєнню школярами культури спілкування, навичок використання формул мовленнєвого етикету, уміння уважно й доброзичливо вислуховувати співрозмовника; погоджуватися з ним</p>
--	--	---	---	--	---

			<p><i>ДОПОВНЮЄ</i> даний незавершений діалог; <i>СТ ВОРЮЄ</i> діалоги за результатами колективно обговореного можливого змісту, вибору мовних засобів; <i>ОЦІНЮЄ</i> змістовність діалогу, правильність і доцільність використання в діалозі мовних та немовних засобів; <i>ОБГОВОРЮЄ</i> послідовність виконання спільної роботи, розподілу ролей; <i>ПЛАНУЄ</i> в парі або групі хід і способи виконання завдання; <i>ПЕРЕКАЗУЄ</i> (близько до тексту, вибірково) текст з опорою на допоміжні матеріали (план, ключові сполучення слів, ілюстрації та ін.); <i>ПЕРЕКАЗУЄ</i> самостійно прочитаний текст (30-40 слів); <i>ДОПОВНЮЄ</i> переказ, висловлюючи власне ставлення; <i>СКЛАДАЄ</i> 4-5 речень з даними словами й самостійно <i>ПОЄДНУЄ</i> їх у зв'язне висловлювання; <i>СКЛАДАЄ</i> зв'язне висловлювання на основі спільної роботи над змістом, мовними засобами; <i>ОЦІНЮЄ</i> зміст і форму усних висловлювань (з допомогою вчителя).</p>	<p>4 МОВ 1.2 4 МОВ 1.7 4 МОВ 2.4 4 МОВ 1.4 4 МОВ 1.4 4 МОВ 1.2 4 МОВ 2.7 4 МОВ 1.5 4 МОВ 4.2 4 МОВ 1.3 4 МОВ 1.7 4 МОВ 1.5</p>		<p>або виражати незгоду в тактовній формі, шукати компроміси тощо.</p>
2.	Читаємо	Учень / учениця:	4 МОВ 2.1	1. Развитие техники чтения (усвоение	Навчальна діяльність передбачає формування в учнів повноцінної	

			<p><i>читає вголос</i> плавно, вимовляє слова за правилами літературної вимови, дотримується інтонації кінця речення, орієнтуючи читання на слухачів;</p> <p><i>читає мовчки</i> незнайомий текст (після попередньої підготовки), <i>демонструє</i> розуміння прочитаного, виконуючи такі завдання:</p> <p><i>зіставляє</i> ілюстрацію і фрагмент тексту;</p> <p><i>знаходить</i> серед кількох речень те, яке відповідає визначеному змісту;</p> <p><i>формулює питання</i> за текстом і <i>відповідає на запитання</i>;</p> <p><i>вибирає</i> один із варіантів альтернативних відповідей за прочитаним текстом (про фактичний зміст, тему, основну думку твору, його емоційне забарвлення);</p> <p><i>розрізняє</i> відповідність / невідповідність наведеного плану прочитаного тексту (з допомогою вчителя);</p> <p><i>розрізняє</i> в тексті відоме та нове;</p> <p><i>читає, коментує</i> завдання й тексти підручника;</p> <p><i>пояснює</i> особливості читання вголос і мовчки, зміст вправ, які використовують для їх удосконалення;</p>	<p>4 МОВ 2.1</p> <p>4 МОВ 2.1</p> <p>4 МОВ 2.1</p> <p>4 МОВ 2.2</p> <p>4 МОВ 2.2</p> <p>4 МОВ 2.6</p> <p>4 МОВ 2.2</p> <p>4 МОВ 2.2</p> <p>4 МОВ 2.4</p> <p>4 МОВ 2.1</p>	<p>продуктивных способов чтения – чтение целыми словами, чтение сочетаниями слов; расширение поля чтения).</p> <p>2. Чтение молча и вслух.</p> <p>3. Чтение вслух.</p> <p>4. Чтение молча.</p> <p>5. Просматривание текста.</p>	<p>навички <i>читання</i>, <i>умінь</i> <i>опрацьовувати</i> (в тому числі <i>самостійно</i>) літературні тексти різних видів, висловлювати своє ставлення до прочитаного, сприймати художній текст як засіб збагачення особистого емоційно-чуттєвого, соціального досвіду, користуватися раціональними прийомами пошуку потрібної інформації в різних джерелах, працювати з інформацією в різних форматах, застосовувати її в навчально-пізнавальних, комунікативних ситуаціях, практичному досвіді.</p> <p>Під час навчання читання передусім передбачено засвоєння нормативного озвучування прочитаного у відповідності з правилами літературної вимови, адекватне розуміння представленої інформації, виховання інтересу й любові до читання, до дитячої літератури, виховання засобами художнього слова громадянина України, формування позитивних естетичних смаків, розвиток емоційно-чуттєвого сприйняття у школярів, формування позитивних моральних якостей молодшого школяра, стимулювання пізнавального інтересу, розвитку інтелектуальних здібностей.</p>
--	--	--	---	---	---	--

			<p><i>дотримується правил збереження книжки та гігієни читання;</i></p> <p><i>виявляє інтерес, позитивне ставлення до книжки, до читання різножанрових творів;</i></p> <p><i>пояснює свої читацькі вподобання (яким темам, жанрам надає перевагу);</i></p> <p><i>відповідає на запитання, про що (про кого) любить читати;</i></p> <p><i>називає своїх улюблених літературних героїв;</i></p> <p><i>оцінює художні особливості улюблених творів дитячої літератури;</i></p> <p><i>прогнозує орієнтовний зміст тексту на основі заголовка, ключових слів тощо.</i></p>	<p>4 МОВ 2.5</p> <p>4 МОВ 2.4</p> <p>4 МОВ 2.5</p> <p>4 МОВ 2.5</p> <p>4 МОВ 2.4</p> <p>4 МОВ 2.1</p>		<p>Робота з читання передбачає розвиток у дітей таких умінь:</p> <p>читати вголос плавно, правильно, усвідомлено, виразно;</p> <p>в темпі, що відповідає швидкості звичайного усного мовлення;</p> <p>орієнтувати читання на слухача;</p> <p>читати мовчки незнайомий текст із швидкістю, яка дещо вища за швидкість читання вголос, розуміти прочитане;</p> <p>самостійно працювати з книгою (навчальною, пізнавальною, художньою, довідковою).</p> <p>Для забезпечення текстоцентричного принципу вивчення мови в кожній темі передбачена робота з текстами-опорами різних стилів (розмовного, художнього, науково-популярного), родів літератури (епічні, ліричні) й різних жанрів (загадки, прислів'я, казки, оповідання, вірші тощо), а також різноманітної тематики. Для читання підібрано твори усної народної творчості та твори майстрів художнього слова, що стимулюють інтерес до читацької діяльності, сприяють вихованню громадянських почуттів й уявлень, навчають дітей бачити гармонію у природі, мистецтві, житті людей, сприяють формуванню в учнів особистого художнього мислення, естетичного смаку.</p>
--	--	--	---	---	--	--

3.	Взаємодіємо письмово	Учень/учениця: <i>складає 4-5 речень на пропонувану тему й об'єднує їх у текст;</i> <i>переказує текст з опорою на дані сполучення слів, план, ілюстрації та ін.;</i> <i>пише</i> висловлювання на довільну тему (після попередньої підготовки); <i>вносить корективи у записаний текст, враховуючи поради учителя, однокласників;</i> <i>перекладає</i> сполучення слів, речення з української мови на російську, невеликі за обсягом тексти з української мови на російську; <i>письмово складає</i> власне висловлювання.	4 МОВ 3.3 4 МОВ 3.1 4 МОВ 3.1 4 МОВ 3.4 4 МОВ 3.4 4 МОВ 3.1	1. Объединение составленных предложений (4-5) в текст. 2. Изложение текста (55-60 слов). 3. Списывание с творческим заданием (вставить пропущенное слово, выбрав его из нескольких данных; закончить предложение; дополнить его второстепенными членами и т.д.) 4. Осложнённое списывание (раскрыть скобки и поставить слова в нужной грамматической форме; вставить пропущенные буквы и т.д.). 5. Перевод текста с украинского на русский язык. 6. Сочинение на свободную тему (4-5 предложений).	Навчальна діяльність спрямована на формування в молодших школярів повноцінної навички <i>письма</i> , умінь висловлювати свої думки, почуття, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності. Репродуктивні види графічних завдань (списування, письмо по пам'яті) з поступовим нарощуванням правописних труднощів, сприяють стабілізації техніки письма школярів. В системі вправ запропоновано завдання, спрямовані на формування орфографічних вмінь, попередження правописних помилок. Крім репродуктивних вправ передбачено завдання комунікативного характеру. Для розвитку у дітей інтересу до продукування писемного мовлення пропонуються творчі письмові роботи, наприклад, переказ, твір, вільне письмо.
4.	Досліджуємо медіа	Учень/учениця: <i>сприймає</i> прості медіапродукти (світлини, комікси, дитячі журнали тощо);	4 МОВ 2.1	1. Медиаграмотность: Работа с разными источниками информации	Навчальна діяльність передбачає формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в

		<p><i>бере участь</i> в обговоренні змісту і форми медіапродуктів; <i>висловлює</i> свої думки й почуття з приводу простих медіатекстів; <i>створює</i> прості медіапродукти; визначає правдоподібність описаних подій і тверджень з медіатексту; <i>користується</i> навчальними комп'ютерними іграми, квестами; <i>звертається</i> до онлайн-словників (тлумачного, перекладного тощо); <i>розуміє</i>, як захиститися від небажаної реклами</p>	<p>4 МОВ 2.2 4 МОВ 2.4 4 МОВ 3.2 4 МОВ 1.5 4 ІФО 4.1 4 МОВ 4.1 4 ІФО 4.3</p>	<p>(справочные издания, ТВ, книги, детские газеты, журналы, библиотека, интернет). 2. Интернет (общее представление о виртуальном общении, этикет виртуального общения, безопасность в интернете) 3. Содержание и форма медиатекстов (элементы формы и их значение для восприятия, музыки, цвета, анимации в мультфильмах) 4. Компьютерные игры как источник обучения, развития и отдыха. Влияние компьютерных игр на здоровье человека. 5. Влияние рекламы на поведение человека, реклама в СМИ; как защититься от нежелательного воздействия рекламы.</p>	<p>медіатекстах та використовувати її, створювати прості медіапродукти. З цією метою розроблена система вправ, чільне місце в якій посідають нестандартні завдання, що спираються на щоденний життєвий досвід учнів. В системі вправ ефективними є завдання рубрики «Твій помічник інтернет». Представлені теоретичні відомості про медіа, різні форми медіатексту; медіаграмотність (формування навичок працювати з різними джерелами інформації); ознайомлення з правилами та етикетом віртуального спілкування; безпечно спілкування в інтернеті. Комп'ютерні ігри представлені як джерело навчання, розвитку та відпочинку, а також йдеться про вплив комп'ютерних ігор на здоров'я людини. Формування уявлення про рекламу, яка має позитивне значення, а також нав'язливу, надокучливу, неправдиву рекламу та захист від її небажаного впливу.</p>
5.	Досліджуємо мовні явища	Учень / учениця:	4 МОВ 2.2	<p>1. Изучаем языки. 2. Тема, основная мысль текста.</p>	Навчальна діяльність спрямована на дослідження учнями <i>мовних одиниць і явищ</i> з метою опанування початкових

			<p><i>визначає</i> тему й основну думку тексту (з опорою на допоміжні матеріали); <i>знаходить</i> в тексті вступ, основну частину, висновок; <i>ставить</i> питання по тексту; <i>будує</i> тексти-діалоги, використовуючи додаткові матеріали, та монологи; пояснює різницю між діалогом і монологом. <i>знаходить</i> засоби зв'язку речень у тексті: синоніми (без вживання терміну) <i>он, она, оно, они, этот, такой</i> повтор слова; <i>використовує</i> засоби зв'язку у власному мовленні;</p> <p><i>знаходить</i> в реченні пари пов'язаних між собою слів; <i>ставить питання</i> від одного слова до іншого; <i>складає</i> (за зразком) сполучення слів, поєднання яких розрізняється в російській та українській мовах; <i>складає</i> речення, <i>використовує</i> їх у власному мовленні; <i>розрізняє</i> головні та другорядні члени речення, <i>знаходить та визначає</i> однорідні члени речення / ряди однорідних членів (практично);</p>	<p>4 МОВ 2.2</p> <p>4 МОВ 2.2 4 МОВ 3.1</p> <p>4 МОВ 4.2</p> <p>4 МОВ 4.1</p> <p>4 МОВ 4.1 4 МОВ 4.1</p> <p>4 МОВ 4.1</p> <p>4 МОВ 4.1 4 МОВ 4.1</p> <p>4 МОВ 4.2</p>	<p>3. Структура тексту (вступление, основная часть, заключение).</p> <p>4. Типы текстов (повествование, описание, рассуждение), их признаки.</p> <p>5. Составление вопросов к тексту (о содержании, значении слов и выражений, связи с жизненным опытом читателя, отношении к прочитанному и др.).</p> <p>6. Средства связи предложений в тексте (синоним, <i>он (она, оно, они), этот (эта, это, эти), такой (такая, такое, такие)</i>).</p> <p>7. Слова автора и персонажей в тексте с диалогом.</p> <p>8. Формирование навыков выразительного чтения.</p> <p>9. Связь слов в предложении.</p> <p>10. Структура предложения. Простое</p>	<p>лінгвістичних знань, норм літературної вимови та правил правопису, на формування в молодших школярів умінь послуговуватися російською мовою в усіх сферах життя, дотримуючись її літературних норм.</p> <p>Опанування мовних одиниць і явищ відбувається з урахуванням знань, умінь і навичок, які сформовані на уроках вивчення української мови. Використано елементи багатомовного навчання: закріплення термінології українською мовою та мовою вивчення.</p> <p>При вивченні теми <i>«Текст»</i> передбачено закріплення та поглиблення знань щодо теми та головної думки тексту, будови тексту; ознайомлення школярів з текстами різних типів: опис, розповідь, роздум, формування умінь розрізняти типи текстів під час читання й аудіювання.</p> <p>Формулювання запитань до тексту спрямовано на краще розуміння змісту тексту, формуванню власної думки, засвоєнню сталих висловів, частотних синтаксичних конструкцій.</p> <p>При цьому максимальна увага приділяється структурі, зв'язності тексту, визначенню його теми і основної думки, добору засобів зв'язку між реченнями.</p> <p>Під час поглиблення знань про діалогічне мовлення, різницю слів</p>
--	--	--	---	---	--	---

			<p><i>конструює</i> складне речення з двох простих; <i>вживає</i> розділові знаки (кому) між частинами складного речення;</p> <p><i>задає</i> питання про значення слова; <i>знаходить</i> стійкі словосполучення (фразеологізми); <i>використовує</i> стійкі сполучення слів для складання речень і висловлювань на пропонувану тему; <i>групує</i> слова, стійкі сполучення слів за даним визначенням; <i>зіставляє, доповнює</i> ; <i>розрізняє</i> схожі, але не однакові слова російської та української мов; <i>пояснює</i> значення слів з мотивованим значенням (за зразком); <i>вимовляє</i> слова відповідно до орфоепічних норм, правильно <i>акцентує</i> їх; <i>ставить питання</i> до слів, що належать до різних частин мови; <i>правильно вимовляє, списує</i> слова в потрібній граматичній формі; <i>будує</i> сполучення слів, речення, використовуючи слово в потрібній граматичній формі;</p>	<p>4 МОВ 4.1</p> <p>4 МОВ 4.1</p> <p>4 МОВ 4.1</p> <p>4 МОВ 4.2</p> <p>4 МОВ 4.1</p> <p>4 МОВ 4.2</p> <p>4 Мов 4.1</p> <p>4 МОВ 4.1</p> <p>4 МОВ 4.1</p> <p>4 МОВ 4.1</p> <p>4 МОВ 1.6</p> <p>4 МОВ 4.1</p>	<p>и сложное предложение. 11. Главные члены предложения, второстепенные члены предложения. 12. Однородные члены предложения. 13. Значение слова (мотивированное значение слова). 14. Наблюдение за лексическим значением слов (исследование лексических единиц, правильное употребление слова в определенном высказывании). 15. Сопоставление слов русского и украинского языков (не совпадающие по значению и / или звучанию, написанию). 16. Фразеологизмы (без употребления термина). Перевод фразеологизмов (подбор эквивалентов – практически) с украинского языка на русский.</p>	<p>персонажей та автора, увага акцентується на засобах передачі рефлексії в тексті-діалозі. Уводиться поняття про монолог, школярі засвоюють принципи відмінності між діалогом та монологом, особливості побудови монолога (практично).</p> <p>В ході вивчення молодшими школярами елементів синтаксису доцільні завдання на з'ясування зв'язку слів у реченні, поширення його за допомогою запитань, а також формування практичних умінь розрізняти головні та другорядні члени речення, знаходити у реченні однорідні члени / ряди однорідних членів.</p> <p>Основне завдання роботи над <i>словом</i> – збагачення й активізація словникового запасу школярів, розвиток умінь заглиблюватися у значення слова, помічати його виразно-зображувальні можливості; розвивати увагу до незнайомих слів, потребу з'ясовувати їх значення, правильно використовувати в мовленні. Лексикологічні поняття (значення слова, синонім, антонім) вивчаються молодшими школярами з опорою на рідну мову. Спочатку учням пропонуються завдання на спостереження за значенням слів (підготовчі словниково-логічні</p>
--	--	--	---	---	---	--

		<p><i>розуміє</i> поняття «будова слова», «основа слова»; <i>називає</i> складові основи слова (корінь, префікс, суфікс) та наводить приклади; <i>знаходить</i> однокореневі слова, <i>визначає</i> будову слова; <i>позначає</i> основу, корінь, префікс та суфікс на простих прикладах; <i>розуміє</i> функцію закінчення; <i>тлумачить</i> значення слів, побудованих за допомогою префікса та суфікса; <i>відмічає</i> різницю словотворення слів у російській та українській мовах (на прикладах); <i>знаходить</i> помилку в утворенні форми слова (практично);</p> <p><i>розрізняє</i> голосні і приголосні звуки за звучанням та способом вимовляння; <i>правильно вимовляє</i> тверді й м'які, дзвінки й глухі приголосні звуки; <i>знаходить</i> ті позиції, що потребують перевірки при написанні; <i>ділить</i> слово зі збігом приголосних для переносу; <i>співвідносить</i> звук і відповідну букву; <i>розрізняє</i> сильні й слабкі позиції голосних і приголосних у слові;</p>	<p>4 МОВ 4.1</p> <p>4 МОВ 4.1</p> <p>4 МОВ 4.1</p> <p>4 МОВ 4.1</p> <p>4 МОВ 3.4</p> <p>4 МОВ 4.1</p> <p>4 МОВ 3.4</p> <p>4 МОВ 3.4</p> <p>4 МОВ 4.2</p> <p>4 МОВ 4. 1</p> <p>4 МОВ 3.4</p> <p>4 МОВ 3.4</p> <p>4 МОВ 4.1</p> <p>4 МОВ 4. 1</p> <p>4 МОВ 3.4</p>	<p>17. Состав слова. Значимые части слова.</p> <p>18. Однокоренные слова.</p> <p>19. Состав слова. Образование слова с помощью префикса и суффикса. Значение образованных слов.</p> <p>20. Различия в образовании слов в русском и украинском языках.</p> <p>21. Правильное употребление слов в высказываниях (вопросы к разным частям речи, правильное использование слов в нужной грамматической форме в СС и предложениях).</p> <p>22. Правописание безударных гласных в корне .</p> <p>23. Правописание в корне слова парных согласных по звонкости / глухости.</p>	<p>вправи), потім школярі аналізують суттєві ознаки поняття; відповідність виділених слів даному контексту. Метою творчих завдань є закріплення умінь використовувати лексикологічні поняття у власному мовленні, виходячи із ситуації спілкування. Продумано роботу над найбільш вживаними фразеологічними одиницями. Важливим аспектом навчання є формування й розвиток умінь користуватися різними словниками.</p> <p>Вивчення базових понять будови слова та словотворення закладає підґрунтя для вивчення цих складних для школяра розділів у середній школі. Цей навчальний матеріал сприяє підвищенню орфографічної грамотності учнів та зменшує вплив негативної інтерференції на усне та письмове мовлення, що сприяє більш точному та безпомилковому вибору слів під час створення власного висловлювання.</p> <p>Вивчення фонетичного матеріалу спрямовано на формування у школярів нормативних читання й письма, дотримання при говорінні норм літературної вимови, розпізнавання лексичного значення слів при зміні звука або наголосу. Значна увага приділяється розвитку</p>
--	--	---	--	---	---

			<p><i>правильно</i> вживає на письмі розділові ь і ъ знаки; <i>правильно</i> пише слова з подвоєними приголосними в корені слова;</p>	4 МОВ 3.4	<p>24. Правописание ь и ъ знаков перед е, ё, ю, я, и.</p> <p>25. Правописание непроизносимых согласных в корне слова.</p> <p>26. Правописание слов с удвоенными согласными в корне слова.</p> <p>26. Перенос слов с сочетанием нескольких согласных.</p>	<p>слухо-артикуляційних навичок: зіставляти звук і відповідну йому букву, визначати голосні й приголосні звуки, диференціювати дзвінки й глухі, тверді й м'які приголосні. В системі вправ наявні завдання щодо визначення сильної та слабкої позиції голосних і приголосних звуків у слові для правильного написання слів зі звуками в слабкій позиції.</p> <p>Формування <i>правописних умінь</i> у молодших школярів передбачено через вправи, метою яких є формування вміння знайти у слові місце розбіжності вимови й написання, визначити спосіб розв'язання орфографічної задачі залежно від типу орфограми (перевіряється чи не перевіряється орфограма тощо), зіставити написане зі зразком. Умовами для правописної роботи є розвиток за допомогою спеціальних завдань фонематичного слуху учнів, вміння чітко промовити слово за правилами вимови й написання, орфографічної пильності.</p>
--	--	--	--	-----------	---	--